

3. klassi õpilaste emakeele ja matemaatika õpitulemuste ja üldpädevuste omandamisest

MERIKE VARDJA, filosoofialitsentsiaat, TPÜ soome kirjanduse assistent

Nagu eelmistel aastatel, nii oli ka tänava 3. klassi õpilastele korraldatud tasemetööde peaesmärgiks hinnata emakeele (eesti koolides eesti keele, vene koolides vene keele) ja matemaatika õpitulemuste, samuti kooliastme üldpädevuste saavutatust.

Kontrollitavad emakeele õpitulemused ja üldpädevused

Emakeele tasemetööga kontrolliti õpilaste oskust kuulata, lugeda, mõista ning kasutada suulist ja kirjalikku teksti, samuti rakendada omandatud teadmisi. Hinnati järgmisi õpitulemusi: oskust töötada tekstiga eakohaste juhendite järgi; oskust kuulata eakohast teksti ja toimida saadud sõnumi kohaselt; oskust teksti paberile paigutada; teksti sisu mõistmist endamisi lugedes, oskust vastata teemakohastele küsimustele; oskust moodustada käsku ja keeldu; oskust piiritleda lauset ja panna lauselõpumärke; oskust kasutada suurt algustähte lause alguses ja nimedes; oskust teha ära kirja; oskust eristada väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu; vanasõnade äratundmist; oskust kõnes ja kirjas kasutada terviklauseid; oskust eristada häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, liitsõna, lauset; oskust kirjas õigesti märkida täishäälikuid ja suluta kaashäälikuid.

Üldpädevustest hinnati eelkõige oskust sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata (oskust esemeid, nähtusi rühmitada, oskust lugeda tabelit).

Seekord tugines töö riikliku õppekava läbivatest teemadest keskkonnale ja säästvare arengule ja selle põhiohk oli tekstist informatsiooni leidmisel, selle kriitilisel hindamisel ja rakendamisel.

Tasemetöö sooritamine ja üldtulemused

Tasemetöö korraldati samasena nii eesti kui ka vene õppekeele koolides (vene koolides kasutati tõlget eesti keelest vene keelde). Töö sooritas ühtekokku 1051 õpilast 84 koolist, neist 764 õpilast 67 eesti õppekeele koolist ja 287 õpilast 17 vene õppekeele koolist. Poisse oli töö sooritajate hulgas eesti koolidest 382 ja vene koolidest 153, tüdrukuid eesti koolidest 382 ja vene koolidest 134.

Tasemetöö oli jõukohane enamale kui 95% õpilastest, häid ja väga häid tulemusi sai enam kui kolmveerand õpilastest. Tasemetöö edukus (positiivsete hinnete osakaal) oli üldiselt 95,91%, eesti koolidel 96,47% ja vene koolidel 94,43%; poistel 94,21%, tüdrukutel 97,67%. Töö kvaliteet (hinnete "4" ja "5" osakaal) oli üldiselt 77,55%, eesti koolidel 79,84%, vene koolidel 71,43%; poistel 70,28%, tüdrukutel 85,08%. Võrreldes eelmiste aastate tulemustega, osutus selle aasta töö raskusastmelt keskmiseks, olles küllalt hea kõrgemate tulemuste eristamisel.

Ilmnes tulemuste seotus õpilaste soo, kooli õppekeele ja asukohaga

Keskmiised tulemused erinesid lähtuvalt õpilase soost, kooli õppekeelest ja kooli asukohast. Suured erinevused esinesid tulemuste kvaliteedi osas nii kooli õppekeele kui ka õpilase soo alusel võrreldes: eesti õppekeele koolide õpilased ja tüdrukud saavutasid enam häid ja väga häid hindeid.

Tasemetöö keskmiised hinded kattusid üsna täpselt keskmiste veerandihinnetega ehk võis järeldada, et tasemetöö oli valiidne, mõõtes seda, mida õpetajad hindasid õppeprotsessi jooksul. Tasemetöö üldkeskmine hinne oli **4,07**, veerandihinnete keskmine 4,03. Tasemetöö keskmine punktisumma oli **50,16** (63st võimalikust

punktist); poiste keskmine tulemus oli 48,17 punkti, tüdrukutel 52,23. Analüüsist nähtus, et tüdrukute tulemused olid nii eesti kui ka vene koolides keskmiselt neli punkti poiste tulemustest kõrgemad. Eesti koolide õpilaste tulemused ületasid vene koolide laste omi keskmiselt rohkem kui kahe punkti võrra. Erinevused olid suuremad väga heade tulemuste osas. Varasemate aastate tulemustega võrreldes ei ilmnunud kestvaid tendentse: on olnud aastaid, mil vene õppekeelega koolide tulemus oli eesti koolide omast parem või sellega võrdne. Soolised erinevused olid eelmisel aastal siiski väiksemad.

Keskmiised punktisummad koolitüübiti olid järgmised: algkoolides 49,99, põhikoolides 48,49 ja gümnaasiumides 50,87. Ilmnes, et põhikoolides õppijate tulemused olid küll mõneti nõrgemad, kuid tulemuste erinevust eri tüüpi koolides ei saa pidada statistiliselt oluliseks.

Klassi suurusel, nagu ka varasematel aastatel, ei olnud tasemetöö tulemuste suhtes määravat tähtsust, ka tava- ja liitklasside keskmiste punktisummade erinevus polnud statistiliselt tähelepanuväärne (tavaklasside keskmine 50,48 ja liitklasside keskmine 49,13).

Eesti õppekeelega koolidest saavutasid paremad tulemused suurlinnade (Tallinna, Tartu) koolid (keskmine punktisumma 53,57), vene õppekeelega koolidest linnakoolid (50,54). Seevastu suurlinnade vene koolide keskmine punktisumma (46,56) osutus märksa madalamaks sama asukohaga eesti koolide omast.

Üksikülesannete lahendamisest

Eelmistel aastatel on üksikülesannete analüüsist ilmnenu, et eesti koolides lahendatakse paremini infotöötlust nõudvaid ülesandeid, vene koolides ilukirjandustekstidel põhinevaid ülesandeid. Tänavu, mil rõhuasetus oli pigem teabetekstidel, edestasid tüdrukud poisse kõigis ülesannetes mõlema õppekeelega koolides. Soolises võrdluses esinesid suurimad erinevused 4., 5., 7. ja 8. ülesandes (teabeteksti lugemine ja analüüs, korrektuur ja lausete moodustamine). Kooli õppekeele võrdluses ilmnesis suurimad erinevused 7. ülesandes (õigekiri) eesti koolide kasuks, mõningane paremus oli eesti koolidel ka 1.-4. ja 8. ülesandes (kuulamine, visuaalse ja tekstilise info analüüs ja kriitiline hindamine, lugemine ja analüüs), vene koolidel 5. ja 6. ülesandes (informatsiooni analüüs tabeli koostamisega ja teksti kriitiline analüüs).

Kontrollitavad matemaatika õpitulemused

Matemaatika tasemetöoga hinnati järgmisi 3. klassi õpitulemusi: avaldises tehete järjekorra tundmist; mõõtühikute ja nendevaheliste seoste tundmist; kella teadmist ja tundmist; oskust arve järjestada; oskust peast arvutada 100 piires; oskust leida võrduses tähe arvvaartust; oskust analüüsida ja lahendada ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid; oskust mõõta jooniselt lõigu pikkust millimeetrites, joonestada ja tähistada lõiku.

Tasemetöös (nagu ka selle kooliastme õppetöös) oli peatähelepanu pööratud arvutamisoskusele. Enamik ülesannetest oli seotud mõõtühikute tundmise ja teisendamisega. Mitu ülesannet oli realistliku sisuga: kella tundmine oli seotud koolis käimisega, tekstülesanded kaupade ostmisega.

Töö sooritamine ja üldtulemused

Tasemetöö sooritas 1047 õpilast 83 koolist. Eesti ja vene õppekeelega koole oli vastavalt 72 ja 14, poisse ja tüdrukuid 543 ja 504.

Töö edukus (vähemalt rahuldavale hindele sooritanuid) oli 96,5% ja kvaliteet (hinnetele "4" ja "5" sooritanuid) 85,8%.

Tasemetöö keskmine hinne oli **4,24**. Keskmiselt saavutati **35,8** punkti maksimaalsest 43 punktist ehk keskmine lahendus oli 83,3%. Kõige sagedamini – 103 korral – said õpilased töö eest 41 punkti. Maksimaalse tulemuseni jõudis 85 õpilast. Töö ebaõnnestus võrreldes varasemate aastatega väga vähestel – 3,5%.

Õpilased lahendasid kõige paremini 3. ülesande, kus nad määrasid tehes puudunud komponendi väärtuse (keskmine lahendus 92,8%). Keerulisimaks osutus 6., ühikuga arvude järjestamise ülesanne (keskmine lahendus 66,7%).

Ilmnes tulemuste seos kooli õppekeele, tüübi ja asukohaga

Poiste ja tüdrukute tulemused ei erinenud sel aastal statistiliselt üksteisest oluliselt. Poisid saavutasid punkte keskmiselt 35,45, tüdrukud 36,19. Tüdrukud lahendasid paremini ülesandeid 1 (arvutamine), 5 (ühetehtelised tekstülesanded, arvutamine) ja 8 (geomeetria). Poisid olid arvutamisoskuses ebakindlamad, kuid paari ülesande puhul olid poisid tüdrukutest pisut paremad (kella tundmise ja ühikute teisendamise ülesanded).

Väikesed erinevused tulemustes ilmneseid seoses õppekeelega. Keskmises punktisummas küll olulist erinevust ei olnud (eesti koolide keskmine 35,87, vene koolidel 35,61), kuid eesti koolide õpilased lahendasid märgatavalt paremini töös suhteliselt vähe punkte andnud ülesandeid 6 (ühikuga suuruste järjestamine) ja 8 (geomeetria).

Osutus ka, et õpilaste tulemused olid seotud kooli tüübiga. Võrreldes eri tüüpi koolide õpilaste keskmisi tulemusi, olid parimad gümnaasiumide 3. klassi õpilased, järgnesid algkoolide ja põhikoolide 3. klassi õpilased (keskmised punktisummad vastavalt 36,56; 35,92 ja 33,77). Gümnaasiumide 3. klassi õpilased lahendasid kõiki ülesandeid tuntavalt paremini kui põhikoolide õpilased, kuid algkoolide õpilastega olulisi erinevusi ei olnud. Algkoolide õpilased lahendasid kõiki ülesandeid paremini kui põhikoolide õpilased, oluliselt paremad olid aga nende 1. ülesande (arvutamises) tulemused ja töö eest saadud kogupunktid.

Tasemetöö sooritanute hulgas oli 255 erivajadustega õpilast, nende saavutatud keskmine punktisumma oli 31,65. Eesti õppekeelega koolide õpilastest oli erivajadustega lapsi protsentuaalselt märksa enam kui vene koolidest. Õppe- ja kodune keel ei langenud kokku 6,1% eesti koolide õpilastest ja ühel õpilasel vene koolist. Analüüsimisel ilmnese tähelepanuväärseks tõik, et erinev kodune keel ei takista matemaatikat riigi keskmisel tasemel õppimast. Küllalt suur oli logopeedilist abi saavate õpilaste osakaal, nende keskmine tulemus oli 31,2 punkti. Põhikoolides oli selliseid õpilasi kõige enam, mistõttu nende tulemused mõjutasid ka põhikoolide keskmist tulemust.

Analüüsist ilmnese ka, et maakoolide õpilased said iga ülesande lahendamisel linnakoolide õpilastest nõrgema tulemuse (suurlinnakoolide keskmine tulemus oli 36,3, väikelinnakoolidel 36,53 ja maakoolidel 34,48 punkti). Väiksemate linnade õpilaste keskmine punktisumma oli pisut kõrgem suurlinnade õpilaste keskmisest, sealjuures lahendasid nad märkimisväärselt paremini 2. (mõõtühikute teisendamine) ja 8. ülesande (geomeetria), kuid halvemini 3. ülesande (puuduva tehtekomponendi määramine).

Maakoolide nõrgemat tulemust võis mõjutada asjaolu, et maakohtades asuvates põhiliselt eesti õppekeelega alg- ja põhikoolides on loodud liitklasse (neis klassides õppis kokku 242 õpilast koguvalimist). Ehkki nende seas oli nii väga kõrge kui ka väga madala keskmise tulemusega klasse, lahendasid liitklassides õppijad tasemetöö

kõiki ülesandeid keskmiselt halvemini tavaklasside õpilastega võrreldes (nt põhikoolide liitklassides saavutati keskmiselt 32,95 punkti).

(Ülevaade on koostatud Meeli Pandise "3. klassi eesti ja vene keele tasemetöö analüüsi" ja Hannes Jukk'i "3. klassi matemaatika tasemetöö analüüsi" põhjal.)